

Ablonczy Ba-

Autós népföl- Televízió

Televízió

Televízió

1914-ben nem mindennapi alakulat katonája lett Teleki. A Magyar Királyi Önkéntes Gépkocsizótestület azért jött létre 1909-ben, hogy enyhítsen a Magyar Királyi Honvédség és a közös hadsereg gyenge gépkocsi-ellátottságán. Tagjai vállalták, hogy békeidőben két-három alkalommal gyakorlatra vonulnak be, mozgósítás esetén pedig azonnali szolgálatra jelentkeznek. Teleki népfölkelő hadnagyként vonult be ehhez az alakulathoz.

Az autóhasználat volt a századelő modernitásának az a szegmense, amit Teleki nemcsak elviselt, hanem kedvelt is. Automobiljának 1908-ban szerepe volt a házasságához vezető románc kibontakozásában is, ugyanis autóján fuvarozta azt a vidám komániát, amelynek jövődöbéli felesége is tagja volt.

Autóvásárlásával Teleki szerepet vállalt a háború előtti magyar társadalom egyik sajátos szervezetében, az automobilisták egyesületében. A magyarországi autózás és autós szubkultúra megteremtésében megkerülhetetlen szerepet játszó Királyi Magyar Automobil Club (KMAC) felemelkedéséhez Teleki is hozzájárult. Későbbi politikai pályájának számos szereplőjét az egyesületben ismerte meg: itt versenyzett Friedrich István későbbi miniszterelnök, Magasházy László, Horthy Miklós későbbi szárnysegéde, Károlyi Mihály, Bánffy Miklós, Belitska Sándor későbbi honvédelmi miniszter és Benárd Ágoston, a trianoni békeszerződés egyik aláírója.

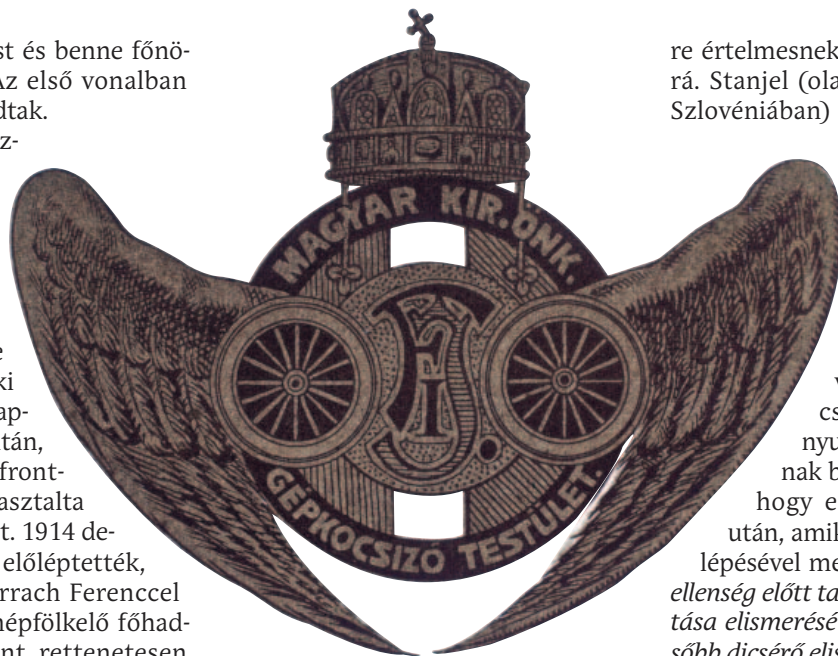
A KMAC tagjaiból alakult Gépkocsizótestület alapító tagjai között volt Teleki, és 1909-ben ő is felvonult az alakulat első, nagyrákosi szemléjén, ahol Tersztyánszky Károly budapesti hadtestparancsnok, érzéketlenül az újdonság iránt, azt tudakolta a kérdésen indignálódott arisztokratáktól, hogy lehet-e roharni autómobilon. A fiatal gróf rendszeresen részt vett ezeken a szemléken, és időről időre hadgyakorlatokra is bevonult. Az autók iránti vonzalma motiválta, hogy a tízes évek elején tagja lett az aradi Marta (Magyar Automobil Rt.) igazgatóságának, és részt vett Budapesten az első taxiutak egyikén: 1913. június 1-jén indult útnak Rossmann János sofőr vezetésével az első fővárosi „zöld taxi”, melynek egyik utasa gróf Teleki Pál volt.

Teleki 1914. július 31-én indult el Szüllő Géza munkapárti képviselő (később csehszlovákiai magyar pártvezér), szintén automobilista társaságában Szarajevóba. Az alakulat tagjai között számos osztrák és magyar arisztokrata család sarja felbukkant. Vezérkari tiszteket kellett szállítaniuk, ennivalót, csomagokat fuvaroztak, és nagy néha fel kellett venniük egy-egy sebesültet. A szerencsésebbek a Szerbia ellen készülő osztrák-magyar ármádia fejét, magát Potiorek tábornagyot is szállíthatták. A vidám önkéntesek a megyefőnök asztalánál ettek, különösebb dolguk nem volt, viszont élénken

szidták a hadvezetést és benne főnöküket, Potioreket. Az első vonalban elég ritkán tartózkodtak.

Az unalomnak haszna is volt: Telekit meglátogathatta felesége a fronton, a szállásul szolgáló tuzlai Bristol Szállóban. E kiváltságos alakulat helyzetére jellemző, hogy Teleki csaknem három hónapig hadba vonulása után, október végén, egy frontinspekció során tapasztalta meg a tüzérségi tüzet. 1914 decemberében Telekit előléptették, parancsnokával, Harrach Ferencsel együtt soron kívül népfőlkelő főhadnagy lett. Egyébiránt rettenetesen unatkozott és rengeteget olvasott: főként politikai és történeti irodalmat. A vezérkariak néha kikérték tanácsát földrajzi és meteorológiai ügyekben. Levezetett külföldi földrajzosokkal.

Könyveket küldetett magának, és a legkülönbélebb prognózisokat állított fel arról, hogy mikor is lesz vége az öldöklésnek. Idő kellett számára, hogy felismerje: ez a háború gyökeresen más, mint a korábbiak. Bár az átlagos katonánál sokkal többször kapott szabadságot – az idő előrehaladtával már

három-négy havonta elkéredzkedhetett a frontról –, egyre lélekölőbbnek látta a katonaságot, s figyelmét inkább a remélhetőleg győztes háború politikai konzekvenciáinak levonására fordította.

Amikor 1915 májusában Olaszország is hadba lépett, Telekit parancsörtsízként áthelyezték a délnyugati frontra. Futárszolgálatot látott el, de munkájának hiábavalósága egyre jobban kínozza. Ezért örült, amikor vég-

re értelmesnek tűnő feladatot bíztak rá. Stanjel (olaszul San Daniele, ma Szlovéniában) vasútállomásának irányítását kapta meg. Alig volt ideje alvásra, állandóan vonatokkal és szállítmányokkal kellett törődnie: „Kutya egy munka, de hasznos” – írta feleségének. Mivel az állomás fontos csomópont volt a délnyugati front utánpótlásának biztosításában, érthető, hogy egy olasz légitámadás után, amikor is Teleki erélyes fellépésével megelőzte a pánikot, „az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismeréséül” az uralkodó „legfelsőbb dicsérő elismerését nyilvánította”.

1916-ban még visszatért alakulatához, de egy márciusban kapott hatétes szabadság után már tartósan a hátszországban maradt. Csak az erdélyi román betörés idején vállalt még szolgálatot egy szebeni parancsnokságon – de ezt is meg kellett szakítania: 1916 októberében Keszthelyen országgyűlési képviselővé választották, s bár ellenjelöltje ekkor sem volt, meg kellett jelennie a kerületben. A Gépkocsizótestületet az év tavaszán formálisan is feloszlatták, s öt 1917 tavaszán végleg leszerelték. ♦

